

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA

11, STRADA BREZOIANII, 11

REVISTA
SAPTAMANALAPREȚUL 25 BANI
Abonament 10 Lei pe an

BCU Cluj / SUMAR: iversity Library Cluj

Horia Fortună	Norii
N. Pora	Intr'o noapte de iarnă
George Gregorian	Romanța
Șerban Bascovici	Prin albele răspântii
Vintilă Panta	La han „La curmeziș”
D. Iacobescu	Vis blond
Lizi Panta	in seara aceia
Gemi-Zam	Eulampia
A. Zamfir	Magii
Ion Magu	Sonet
D. Badac	Ideal și real
Petre Bardă	Poveste
Ion Totu	Patului
Cesar Pruteanu	Insemnări de război

Mișcarea Literară și artistică :

Lizys	Cronica Literară (Zole roșii de Cridim)
V. P.	Cronica dramatică: (Maurice Maeterlinck și Monna Vanna) Ecouri, etc., etc.

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

„UNIVERSUL“

SE GASEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Zodie și carte de petrecere . . .	Lei 1.—
Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă . . .	„ 10.—
Carol I Regele României . . .	„ 2.—
Principele Carol Anton de Hohen-	
zollern	„ 1.50
Memoriile Principesei Luisa a	
Saxoniei	„ 1.50
813 Isprăvile lui Arsène Lupin . . .	„ 2.50
Pățaniile minunate ale lui Petre	
Schlemil	„ 1.—
Regina bucătăriei	„ 2.50
Conversațiuni moderne în 6 limbi	„ 3.50
Călătoria în India 2 volume . . .	„ 3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol.	„ 2.—
Tragedie cerească	„ 1.50
Boale venerice	„ 1.—
Călăul din Berlin 8 volume colec-	
ția completă	„ 10.—

UNIVERSUL LITERAR

NORII

Cerul începu să meargă cu toți norii de odată,
— Norii galbeni ca o lână răspândită pe amurg
Frunzele prindeau în dungă adierea răsfirată
Și o susurau lichidă ca pâraiele ce curg.

Pluta albă se ștersese tremurând pe zarea sură,
Iar vârtelnița pe case se'nvârli spre miază-zi,
Efemera cu plăpânda aripei tremurătură
Iși s'ârșea pe podul pulmei mele viața ei de-o zi.

Țărâștele obrasnic peste flori dedea târcoale
Țreerul scrâșnea din piteni, și-asculta apoi ecoul,
Cucuvata în răstimpuri hohotea huind cu jale,
Forfecând tăcerea, barza își clocea pe claișe oul.

Câlnii răi mușcau din aer, clopoșei prindeau să sune,
Poduri uruiau cu tunet sub un trap gălăgios,
Boul mulțimea cu muget reîntors dela pășune;
Ceasul țărănesc al serii se'ntrupa religios.

Tot spre miază zi întoarsă sta vârtelnița pe case,
Norii vineși însă 'n suluri lunecau spre miază-noapte,
Șapte corbi, pe ceruri, ca la Carul Mare se'njugase
Și vășleau și ei, ca șapte stele negre, câte-și șapte.

Și se desfăcuse par'că mintea mea în două: Una
Se'nălțase după corbii dușii prin zarea de cenușe
Se pierduse-vreme lungă amețindu-se, nebuna,
Slobodă și arpată; iar cealaltă, în cătușe

— Vreme lungă, seară lungă rămânea uitată'n tindă
Două suflete porniră felurit din pieptul meu,
Dar nici unul nu putuse să se dea sau să cuprindă...

Pe de-asupra lumii norii negri se duceau mereu...

HORIA FURTUNA

INTR'O NOAPTE DE IARNĂ

de N. PORĂ

— Era chip să dorm, în noaptea aceea. Și cum mă brodisem tocmai cu un vechiu prieten, după ce ne luptarăm voinicește cu vijorul și cu trolanul, orbăcînd, brbește, pe drumul nămețit, ca niște corăbii șubrede purtate în voie de uragan de colo până colo, — într'un târziu am nemețit la conac.

Ne socoteau rătăciți pe drum, fiacă nu chiar pierduți de-a binele, că tocmai se ivise de căteva zile, în capul satului o haită de lupi ce zăvorise lumea în colibe.

— Să nu luați voi sania? — ne ținea de rău unchiul prietenului. — Și să hoinăriți hai-hui, de-a lungul câmpului. Doamne ferește ce vi se putea întâmpla! De puneă haita colții în voi, vă hărtănea, harcea-parcea, de nu s'alegeau nici oscioarele pe urma voastră.

Noi, ce să facem? Am făcut mâle, primind lecția cuvenită. Iar când ni se mai desțepeniră ciolanele, prinserăm glas, furlandisindu-ne cu micile și elegantele brownînguri, pline ochi de gloanțe.

Și în abureala ceaiului parfumat și în rogoalele albastre ale tutunului, uitarăm de abinele de pățanie, abia poțînd moșului un *somn ușor*, când ne lăsă în țihă.

Jăndurile, însă, ameteite de artejul prin care răzbisem, fură priase, iarăș într'un sbor amețitor, răpite parcă de crivățul ce se năpustea cu furie în casă și ferestre, chiuind de ciudă și vrând pare că să ne cuprindă din nou în fantasticu-i danț.

Se deslușea bine un țuit de voci și de alte lăute și apoi venea un svon de sunete de națuri, tulnice și tilinci ciobănești, peste care planau accente răutăcioase de buhaiu, în niște îmbinări supărătoare, ca acele scoase din instrumente de alamă încăpute pe mâini rele, în șerpuiți stridențe, încolăcite și învăluite în urlete de dihanți de pe alt țărâm, și

lindu-mă să zăresc, aevea, tot ce se petrecea afară ca într'o minunată priveliște a celor nevăzute.

Se adunaseră toate spiritele vagabonde să prăznuiască toțiul iernii. Pe lângă trunchiurile negriilor copaci din parc se îngrămădiseră sumedenie de făpturi albe, învăluite din creștet până în călcăie, în giulgiuri albe ca omatul prin care fălfăiau. Iar sus, pe crengi erau cocoțate albe arătări, cuibărite ca niște ghemotoace printre crăci, chinuind fiecare câte un fluer sau lăută.

De odată se întinse tăcerea în grădina. Și dinspre iaz se ivi o arătare mai albă și mai mândră ca toate, ridică brațele și, ca la o poruncă, din toți copacii porni iarăș furtunaticul sabaț — în acorduri și mai sălbătice în țuituri și chiote asurzitoare, și vaete și plânsete, pe tonurile cele mai discordante, sfredelițoare de nervi.

Și nîngea și viscolea înainte... Iar altele făpturi de pe lângă copaci săltau în mișcări agere, grațioase, în tactul desmățat al ciudatei orchestre, adulmecând cu toatele o mișcare svelță, ca aceea a unui trup svelt de fata cuprinsă de extazul dansului.

Și iarăș tăcere.

Din depărtare răsbătea un hămăit stîns al dulăilor treziți din somn, poate, de aceleași arătări ce colindă și mai tare pe dinaintea făpturilor neînzestrate cu darul verbei.

Din nou pornea neasemuita vrajbă. Și iarăș danturi sălbătice, în horii nebune cu desvăluri de giulgiuri și încordări zadarnce ale mogăldetelor cățirate în pomii, gata să sară și ele în loc.

Iar albele giulgiuri foiau și mai tare. Pulpanele li se resfirau până în nori iar chiotele și hohotele prelungi se întzeau unele pe altele, ajungând și mai sarcastice și mai îndrăcite, atingând paroxisumul horii bachanale, infernale, umplînd tot cuprinsul de spaimă, de parcă

toată firea era la chereșul bătecelor dăntuitoare.

Din grămadă s'au apropiat câteva făpturi albe și de fereastră mea. Una mi-a sgăltăit-o. Iar răspuns celelalte cu un hohot nebun. Apoi, fără să știu cum, fereastră s'a clintit, s'a căscat, și chiotelul cel barbar a dat buzna în odaie.

Deodată răbufni în țipe una din ciudatele făpturi, suflă în lampă, iar celelalte, ca la un semnal, năvăliră cu duimul, învârtind hora lor aeriană, pătînd în voie, gonind prin largă încăpere, trântind jos hărtiile de pe birou, scuturând caștele din pereți, răvășind hărtiile și resfirându-le prin aer, cu aceleași mișcări agere, în acelaș tact decererat ce-mi cotropiea capul și m'amețise.

Apoi adevărate șperături și urlete și hohote sardonice, gătite în regi de u și a'tele de i, și apoi o răzbuzneală fără seamăn îmi păjeși mintea, silindu-mă să zăresc ca prin viș albele făpturi ce mă înconjurară și mă prinseră în vârtejul dantului lor.

Cât am jucat? Cîne m'a trântit pe jos, pe preș?

O umbră se clint: din colț trase un chibrit; apoi, în lumina lui zării prietenul căscând și întinzându-se somneros.

Apoi, crucindu-se, închieie fereastră spunându-mi:

— Da: ce te-a apucat? E vreme de stat cu fereastră deschisă? Iacă, s'a dus toată căldura și s'a umplut casa de zăpada.

Încet-încet mă desmeticii. În vreme ce focul se stătă iarăș, că mai era nițel jar în sobă, zorindu-ne somnul de-abinele.

Iară arătările se domoliră, pierind cu totul, când flacăra se înălță în pălălei albastre și chilimbarii, de abia mai dându-mi răgaz să deslușesc acordurile fantastice muzicii din parc, peste care planau, din depărtare, hămăile dulăilor iritați de aceleași arătări.

ROMANTA

Așa cum stau cu ochii umezi
 În gânduri calde mă ridic
 Sămbetez gândindu-mă la tine
 Și sămbetele-mi plâng pe chip...

Așa cum stau cu ochii umezi
 Sfâșieter de dureros,
 Căud în gemetele toate
 De care'n urma ta le-am scos

Așa cum stau cu ochii umezi
 Și simt aroma ta de foc
 Și-mi fugă sufletul de dânsa
 Și-i face către dânsul loc...

Așa cum stau cu ochii umezi
 Te simt ca'n visul meu timid
 Și tot mai umedele-mi plecape
 De tine moarte se închid.

George Gregorian

PRIN ALBELE RĂSPĂNTII...

Prin albele răspântii
 Din șesurile albe, amarnic bate vântul...
 Zăpada se așterne îmbătrânind pământul,
 Copacii albi se 'nalță spre cer înmărmurind
 Și ninge cotropind...
 Pădurea pare 'n zare sub vălul alb un schit,
 Și-o cumpănă, departe, în vijor, pare-un suflet
 De trudă covârșit...

Oh, vântul par'că-i lupta pământului cu cerul
 Și-a vieții cu misterul...

Prin albele răspântii
 Din albele orașe
 Spre cer se 'nalță vântul în trâmbe de ninsoare...
 Pe străzi, în pâcuri negre, trec toți cu ochii închiși
 De parcă-i duce visul spre țări scăldate 'n soare...
 Dar noaptea 'n ocnă-i neagră cufundă orașul alb,
 Și'n viscol, prinși ca'n lanțuri, drumeții șovăiesc
 Ca 'n fața libertății în pragurile porții...

Oh, cântu-i ca viața când spulberă zăpada
 Să nu se 'ngroape lumea în albul văl al morții..

Prin albele răspântii
 Din albe cimitire
 Când trece printre hrube zadarnic vântul bate
 La porțile 'ncuiate,
 Căci morții blânzi visează sub lespezile ninsă
 Sub crucile plecate...

Oh, vântu-i ca viața, iar fulgii duși de vânt
 Par suftete ce leagă eterul de mormânt..

Serban Bascovici

LA HAN „LA CURMEZIS“

de VINTILĂ PANTA

Se miră lumea, că în tolu ve-
rli, până noaptea târziu, se mai
găsesc încă mușterii în hanul lei-
chi Maranda, când pe viscol și ger
în tolu lui Ianuarie, nici odată,
în nici o seară, n-au văzut mai
puțină gloată? Vin toți, aduși
purta pe creangă de alun, vin de
peste nouă sate, sue dealul Nico-
vanilor și tocmai hăt, în vârful
lui, tot „la curmezis“ oprese.

De unde-i vine numele nimeni
n'a știut să-mi spue... și oricât
m-am străduit să-i dau de urmă,
degerba a fost. Că să zici că ha-
nul e așezat decurmezisul dru-
murilor, n'ai putea; e foarte la
locul lui... pe mâna dreaptă cum
sebori spre vale, venind din Ni-
covani în spre valca Popi. Nici
chiar crăsmărița nu prea știa
să-mi spue: „O vorbă, nu știu ce-
ne a scornit-o o glumă“ ea, atât
știa și cu atât m'am mulțumit și
eu. Era văducă cărmărița și
cum de mult, cine-ar vedea-o ar
zice încă că era în băntă, de
n-ar da-o de gol codânacele de
fete... că are trei, Maranda și
toate mândrețe de fete... și toate
trei fmi joacă în horă să le vezi
să le mănânci!

Și crăsmărița le soarbo din
ochi, le gătește toată ziua și
tot pe lângă ea le ține... Când
le-o veni ursita fetelor, nu știu
său, cum o să se despartă de
ele? Și să nu-ți fie drag să mergi
la Curmezis? Să nu-ți pierzi
mînțile înainte de a bea?

Dar cine, Doamne iartă-mă se
mai gândește la vin, la tămăioa-
să, când i-a eșit Ruxandra'n
cale? Cine la pelinul cel pozbaș,
de a avut norocul să zărească
în prispă pe Leana? și eu, la țu-
culiță mai mi-e gândul, când fmi
da un *bunăziua Ancuța*, un bu-
năziua, ce nu te lasă nici mă-
car să-i mulțumești?

Și „taliinii“ dela fabrica din
vale, până și ei au aflat că la
curmezis, nu se bea ca în alte
părți, și cum a flueraț de șase,
urcă tot dealul și sadun ciucure
în erășma curățică. Când sesese
ei, odată nu au loc la mese —
mușterii puzderie — se învâr-

tesc o leacă în picioare într-un
glas comandă: „Una chilo!“

„Taliinii“ dar oamenii de
treabă: și-au băut „una chilo“,
au sorbit în tăcere, zămbind pe
sub mușete, ochii lui „Madam
Curmezis“, au plătit încet după
ce-au încropit plata, au dat un
„bona sera“ și p'aci ție dru-
mul... se duc la vale, cântând
grozav de dor, de stau fetele ș-a-
scultă ascultă multă vreme,
până le trezește leica, le la la
goană oftează și ea, gândind la
rostul cântecului ce încet, încet
se pierde și pe care nu-l pricepe:
La donna e mobile...

Asta-i viața lor și o petree de
ani. Când te gândești ce repede
trece. N'avuse parte Maranda să-i
trăiască bărbatul, iar de măritat
din nou nici s'audă crăsmărița!

Au stat și stau pițitorii, Croae
după ea... Aș! nici în ruptul ca-
pului nu scoți pe leica din ale ei:
Dacă n'am avut noroc odată...
că dacă aveam, fmi trăia băr-
batu, nu mă lăsa să mă tirani-
sesc cu copilele cestei... până
le-am crescut... — și dă din cap
gânditoare, ochii îi se fac mari,
privește înainte, apropie depăr-
tarea parcă...

Și pentru fete câtă nu dau târ-
coale! Dară ea, nu bagă în sea-
mă oameni de omenie, cu stare,
ce numai rușinați nu se gândoau
să plece, atunea când pornit-au
în pețit.

— „Dragostea nu se vinde,
mă rog matale... și fără dra-
goste... pe cine-ar îndrăgi fetele,
acela le ursita... opincar d'a fi.
Nici răposatu n'avea nimic când
m'am măritat, și dacă ne-am fu-
bit, slavă Domnului, n'am pierit“.
Și se ținea de vorbă. Fetele
n'au îndrăgit pe nimeni, și ea să
le silească nici gândește.

D'apoi ea, de sar putea, de
n'ar fi și ele fete, numai lângă
ea le-ar ține... la încă de se
gândește mai adânc, nu știe zău
ce-o să se facă fără fete în bă-
tătura, că mult ajutor mai are
de pe urma codanțelor! Ea grija
prăvălei o rostotește, ca de casă,

de ogradă, fetele grijeș pe în-
trecurte. Nu știe cum o să facă...
o să fie greu, și încă greu de
tot, că de, nu prea poți să ai și
grija crăsmoși și a casei. Crășma
cere multe... Vesnic pe drumuri,
că la curmezis nu stă mărfa în
raffuri, apoi socotelile cu negus-
torii, via... cesteș nu eor timp?
Și să se mai gândească la mă-
ritiș!... Las să vină petitorii;
cum vis așa pleacă... leica Man-
da-i femea cu scaun la cap, ce
stai să vorbești:

— „Măritat fmi trebuie mie?
ia lesă-mă surată. Să-mi tră-
ească fetele, să le dea Dumnezeu
noroc, să mă bucur și eu la bă-
trânețe... că, numai eu știu cât
am înțina...“

Așa știam odată pe cei din
han La curmezis dară soarta
schimbătoare, nevoile, timpul, te
fac să uști, te fac vrând ne
vrând, căci depărtarea e uitarea,
și ochii care nu se văd se uită!

Au trecut anii, am rătăcit pe
unde nici gândit-am vre-odată,
pe unde m'a purtat străduința
vieții, și nu știu cum, de cu-
rând m'am abătut și prin preaj-
ma „curmezisului“.

Am găsit un postalion, am
strigat cărăușului *La curmezis*,
am sărit repede în leagăn, mi-am
trăa pălăria pe ochii și am por-
nit-o. Era vara pe inserate și
soarele mai avea o lecută până
la apus.

Treceam printre șirurile de
salcămii de pe marginea șoselei,
întovărășit de nori de pulbere.
Nu mă gândeam la nimic... ui-
tasem chiar să întreb pe cărăuș
de mai trăește crăsmărița.

— „Am ajuns boerule!“ — tre-
sar, ridic capul și nu știu unde
să mă uit ca să găsesc hanul.

Întreb mirat, pe căruțaș: —
„Ți-am spus că merg la...“ —
vorba mi-a murit pe buze, când
auzii un glas duies cântând un
cântec săltăreț... și am cunoscut
glasul și cântecul de odinioară:
„Leliță cărciumărească“
N'ai vre-o sală mai frumoasă...
Tăcuți și sărind sprinten pri-
sei să mă scutur de praț.

— „Poftim o perie d-de...“ O muerușcă voinică cu obraji înbușorați, cu tuipan alb pe cap, veni spre mine. O cunoșeau: Anuța. Cum se schimbaseră Pie-riseră trăsăturile ei de altă dată copilărești, paloarea dulcică a obrazilor... Luai de grabă peria, îndrugai un „mulțumesc“ ca de bogdaproste și începu-și să chiușe hainele la întâmplare. Ea se mai uită îndată la mine, dădu din cap curioasă, și plecă. Poate nu mă cunoșcuse. Dam să trec spre crășmă, când din nou răsări în pragul ușei, cu un piod în brațe, mă chiamă pe nume: „Pe aici Dragomire!“

Fără să vreau mă abătui la dreapta nu scosei o vorbă și o urmași supus. Intra-și în casă. Unde-i casa de altă dată? Acum, în dos locul celei joase de atunci, o drăguță de casă înaltă, frumos zugrăvită, cu mobilă orășenească în ea.

Făceam ochii mari, mă uitam mirat prin toate colțurile... Ea mă înțelese gândul: „Ce te miri? Nu-ți aștepta-și să ne găsești așa!“ apoi trecând la fereastră deschisă, strigă peste drum la celalt rând de case, tot atât de noi: „Mămă, caseți noi... ia dă o

fugă“. Apoi către mine: — „Peste drum stă Luxandra... ei haide, zi ceva... aici bună ziua nu mi-ai dat!“

Adevărat că nu știu de ce, mă zăpăcisem strașnic și de abia îndrăznii să o întreb: „Copilul e al tău?“

Se uită la mine lung, încreții fruntea, se apropie și îmi puse o mână pe umăr;

— „Da... m'am măritat, sunt trei ani la toamnă... Uuul și ce trist pari, ce să faci? N'a fost să fie!“

Auzii pe prispă glasul lelei Maranda: — „Cine-i sero?“ — Deschise ușa larg, se opri în prag și începu să suradă: — „Bată-te să te bată, d-le! aproape să nu te mai cunosc! Bine ai venit“ — mă ridicai, și sărutându-i mâna șoptii: — „Bine v'am găsit!“

— Gândesc că ai să stai mai mult la noi... Ruxandra nu te-a văzut? „Ruxandra? ce mai face?“

— „Bine... îți sărută mâna... am măritat-o și pe ea și pe Ileana... și pe toate le am pe lângă mine... nu știi? cum era să mă desparte de ele? Așa, le-am durat la fiecare câte o căs-

cloară și trăese aici cu toatele, în gospodăriile lor... ginerii văd de prăvălie... eu, cât-o mai avea de trăit, nu le fac mare su-părare... iacă stau și-mi înăncă amarul cu drăcușorii ceștia de copii“ — și mi-l arătă pe cel din brațe — „Dau fuga să trimet pe Ruxandra... când te-o vedea, și să ne erți, că de... nu prea sântem pregătiți“ — piecă într-o fugă. Se ținea bine de mai pu-tea să fugă.

— „Dar tu, cum te-ai schimbat... pe unde ai fost?, un rând nu mi-ai scris... și doar te lega-se-și... eu... ce era să fac, dacă am văzut...? trebuia să-și fac rândul... mă duc să spun și lui Maria... bărbata-meu e în pră-vălie... O să-i pară bine nu te cunoaște, dar... tot mai vorbeam noi din când în când de tine. E om bun... n'o să te lase să pleci așa de grabă... Știe că ne-am fa-drăgit odată. Știe? „Dar nu se gândește... e om bun...“ — și eși de grabă. Când închise ușa, mi se părură că-i prind privirea aruncată spre mine, și parcă o auzii zicând: — Dacă n'a fost, să fie!“

Vintilă Panta

IN SEARA ACEEA...

*Cântai în seara-aceea coprins de'nflorare,
Vibrațiile triste umpluseră odaia....
Eu ascultam tăcută bizara ta cântare
Și asupra noastră luna își tremura văpaia,*

*În sborul mâinii tale pe clapele deschise
Se răspândeau în aer miresme parfumate,
Plângeau în calde note himericele vise
Apusurile pale din zări îndepărtate.*

*Și urmărind cântarea ce se stingeă ușoară
Eu nu știam ce plânge'n acordurile-i line
Romanța ceea tristă ca un amurg, în seară,
Sau jalea fără margini ce hohotea în mine*

LIZI PANTA.

VIS BLOND

*Pe marmura terasei dansa iubita goală,
Cu braje'nționate ca struna unei lăupe.
Cu ochii: două torțe de flăcări și de smoală,
Iar gara ca o rană mușcată de un șurpe.*

*Era o noapte calmă... și luna opalină
Murea pe carnea a-bă și rece de cocotă
Ce, sperint liliicii terasei în ruină,
Se mlădia în gesturi subtile de gavotă.*

*Iar eu, amant macabra, uacompanieam în șoapte
Rețtenul mandolinei ce-mi lănceza sub mână
Și-al cărei spqsm molatec se risipea în noapte
Unindu-se departe cu-un pânsei de fântână,*

D. Iacobescu

EULAMPIA

Cobor, purtat de gânduri,
Învesmântat în haina sfințelor
tăceri, cu desnădejdea în su-
flet și cu blestemul pe buze,
poteca adormită sub covorul
bronzelor moarte

Privirea, printre lacrimi,
mi-o pierd în haosul întineri-
cu uț de peste dealuri și în
locul nevnovalor picături
de rouă în apăre în față chi-
pal Eulampiei frumos ca o
leagănă

Mă oprese, cutremurat de
un fior de ghiată și întore ca-
pul

De pe vârful colinei. Mă
năstireă mă privește nepăsa-
teare prin doi ochi de lumină,
din gangurile ei întunecoase
se infiripă un glas tainic:

— Plângi în zadar, Sora E-
ulampia e a mea!

Prin crengile uscate ale te-
lor, prin văi și pe dealuri,
prin pădurea adormită în pa-
cea uitătelor vise, vântul re-
petă:

— Plângi în zadar, Sora
Eulampia e a mea.

Oboseala îmi cutremură și
înta, durerea nu-mi dă puteri
să mai gândesc...

Tâmpilele îmi svănesc cu
putere, privirile încep să mi
se întunece și... mă prăbusec

Cerul coboară, cu iuteala
fulgerului spre mine. răsula-
rea mi se face greoaie, iar
două stele, furisându-se prin-
tre norii de cărbune, își infir-
razele bolnăvejoase în ochii
mei.

O furtună năpraznică se
deslănțue asupra pământului:
pădurea se vaită îngrozită în
ealea biciuitorului vânt tom-
natec, apele încep să se um-
fle în marea, juundând valea
traznetele brăzdează cerul...

O melodie divină cântată
pe strune de argint îmi mân-
gâe simțirea.

Luna coboară oboșită după
plopil din spatele Măuăstirei
și în poezia ei un stol de
albe fecioare coboară spre
pământ în legănări ușoare,
pe aripile de nimic ale melo-
diei.

Dansuri fantastice învăr-
tesc împrejurul meu, în
jocuri uimitoroare de lumină.

Un cîrîit vrăjit pînesc
din mijlocul lor:

— De ce plângi, nobile căm-
tăret al visului!

Și eu... am privit Măuăsti-
rea.

— E cântecul Speranțelor
desarte plânsul tău, copile
iar povestea ta... a noastră
este!..

— Luați-mă cu voi, fecioa-
re ale vîzdubului. Duceți-mă
pe aripa necunoscutului în
taina sferelor cerești și mă
pierdeți în infinit.

Și hora lor ușoară tărăste
gândurile mele într'un vâr-
tej nebunatesc spre albastrul
mea catifelată a cerului.

Am rămas în mijlocul căm-
pului ca un bob de năstip în
fata pustiuului fără hotare.

În slavă, melodiile divine se
pierd în haosul nemărginirei
jos, unde jucaseră țelele, îgr-
ha ardea împrejurul meu în
flăcări de dureroasă speranță.

Și'n golul sufletului meu,
suferința îmi cânta Hymnul
mortii!

G. mi-Kan

Noembrie, 1919.

M A G I I

Floarea Toma Păcuraru era spălătoreasă cu zua. Clăbucea roată săptămăna mâinile în apă cu săpua și sodă, de curăța atâtă rufărie că deabia căștiga atât cât să întreție familia: ea, un bunic bătrân de 70 de ani și un copil numai de o lună.

Pruncul se născuse în vremuri grele, în puterea ernei, în toiul lipsei. Venise ca o mângăere de pierderea bărbatului dar și povară, căci din cauza sarcinei, părăsise mușterii tocmai de sărbători și se trezise de Crăciun fără legumă și fără ban în casă. Dorea și ea, ca tot creștinul un pumn de mălai și o bucată de carne de porc pentru sărbători dar ajutor nu-i venea de nicăieri.

În ziua de Ajun, aruncă pe ea fusta și șortul de spălătoreasă, se înfășură la cap cu o broboacă, și trase în picioare niște troci și fără să se mai gândească la soroc începu colinda pe la toți, pe care îi apălase, spre a rosti ceva de Crăciun.

Spre seară se întoarse acasă fără nimic. Era trudită și rebeșită de frig.

Timperi grele, de pomană nimeni nu dă!

Când apăru pe prag, bătrânul gărbovit și galben, ședea lângă pat, legănând cu mâna lui uscată, un mototol de zdrențe în care era copilul. Din firidă candelă arunca o lumină gălbue, plină de mlă.

Văzând-o că se clatină, moșneagul se îndreptă către ea, în-

tinzând mâinele sto prindă, dar ajunse prea târziu:

— Floarea căzu gramadă jos în nesimțire. Puterile o părăsiseră, în cât nu mai putu să ajungă la patul ei de scânduri.

.....

I se părea că ea este Maria, copilul Iisus iar moșneagul, bătrânul Iosif. Casa era staul, patul iesle. Corul ingerilor futona osana'e iar pe cer lucea steaua... Steaua nădejdei și a bucuriei; steaua călăuzitoare rătăciților, mângăere nefericiților.

În depărtare se auzea tropot și glasuri smerite, care apropiindu-se îngănau cântec de laudă născutului ce-l ținea în fașă, lângă sân.

— Bătrânul îi privea fericit șoptind: „Magiil... Magiil.. vin cu daruri!”..

Se deșteptă zmuncindu-se. În curte cănele lătra cu furie și înaintând prin tindă în isvorul strivit pe nas, a doi inși, un glas răgușit mormăia:

„Năsterea ta Christoase Dumnezeul nostru. Răsărta lumii lumina cunoștinței, căci întru dânsa, cei ce slujeau stelelor, de-

la stea sau învățat să se închine ție, soarele amptărei și să te cunoască pre tine răsăritul cel de Sus, Doamne mărire ție!”.

Privi năucită spre bătrân ce-i sta la căpătâi, trist, cu ochii plecați spre barbă, rumegând gândurile altor vremuri...

Lumina candelă ei îi cădea pe față.

— Nu te speria. Părintele Grișore ne vestește Crăciunul..

— Părintele vestește Crăciunul?!

Preotul deschise usa și înainta în odăe cu icoane în mâini urmat de dascălii, cei țineau încă isonul.

Se apropie de pat, unde zăcea bolnavă Floarea se ridică pe cot, făcu o cruce și după ce sărută icoana zise:

„Părinte, murim de foame și mâine este Crăciunul!”

— Preotul se încrunță, întoarse ochii roată prin casă și răspunse cu dojană:

„Copii! Ți trebuia?! Ce pot să fac eu la atâții nenorociți căți sunt pe lume?!”

Apoi întorcându-se către unul din dascăli care purta o traistă cu ce adunase dela credincioși îi spuse:

— Măi Ilie, ia scoate un os mai cu carne, o bucată de șoricică — și o prescură...

Floarea privi pe preot, candelă, copilul și căzând iar pe spate se sfârși...

A, Zamfir

SONET

Către Scréte

*În tăinicia nopților de viață
O umbră se zărea pășind cu teamă
Dar nimenea nu o băga în seamă
Căci numai luna stă în noapte strajă.*

*Cu flori venea în fiecare noapte
Și le-aranca păpușei adormite
Care zâmbea în visuri fericite,
În noaptea de mistere și de șoapte.*

*Și sub balcon el rămânea 'n visare.
Cât ar fi vrut să uite și să plece!
Dar îl ținea a dorului chemare...*

*Și dorul a voit mereu să-l poarte
S'aducă flori, dar timpul iute trece,
Și-i toamnă'acum... și flori.e sunt moarte.*

ION MAGU.

IDEAL SI REAL

*Ce dulce simfonie, un cor de îngeri pare,
Iar sufletu-mi visează, se duce 'n depărtare.
Ași vrea să mă apropiu, din ce în ce mai mult,
De raiul care îmi cântă 'n suflet să-l ascult.*

*Căci e în al meu suflet și 'n nesfârșita zare,
Pe aripi luminoase mă poartă în depărtare.
O clipă corp de-ași face din sfânta-i melodie,
Din mine trecătorul ar crește-o vecinicie.*

*Dar sufletu-mi ce vruta s'atingă nemurirea,
Când zări îl mistuiră și și-a simțit peirea,
El din văzduh căzut-a pe acelaș trist pământ,
Să-și cânte iar poema cu acelaș nou avânt.*

D. BADAC.

POVESTE

BCU Cluj / Central University Library de PETRE BARDA

Zilele trecute a venit pe la mine un prieten de copilărie. Eu, pentru că îl știam fată bisericească, îl întrebai, mirat de faptul că nu-l vedeam îmbrăcat în antereul său: — Dragul meu, unde și-ai lăsat patrafirul? — El he! Cum? nu știai că au trecut mai bine de doi ani de când m'ara lepădat de el, îmi răspunse dânsul.

— Ași ști, dacă mi-ai fi spus-o, îl risel..

— De te interesează, îți voi povesti atunci tot, reluă el. Și începu:

Era în postul Crăciunului. Eu fiindcă mă plictiseam grozav cu viața sgomotoasă a orașului, mă retrăseseam într'un sat depărtat, în creierul munților la o mănăstire. Atmosfera cea tihnită, și rugăciunile cele sfinte, îmi dădeau ideea să mă calugăresc, zis și făcut, lată dar, cum într'o bună zi, mă trezii îmbrăcat în rasă. Chilia pe care o locuiam, la acea mănăstire, era săpată în scorbura unui copac, ce avea câțiva metri grosime. Mobila ei era întocmită din un pat așternut cu niște pături groase, din o masă și două scaune schioape. Un urcioc cu apă limpede de isvor și o pâine de se-

cară, îmi serveau drept îndestulare.

Mă desprinsesem, ba de vole, ba de nevoie, cu chilpurile cele searbă de și bolnăvicioase ale călugărilor, cari, din-de-dimineața, ne deșteptau din somn cu rugăciunile lor. Și așa azi, așa mâine, oauă când parcă nu mă mai gândii cu părere de rău la fericitele clipe petrecute în lume, sau în sânul familiei.

— Într'o noapte de Decembrie, un vis cu totul ciudat veni să mă turbure scotându-mi din cap pentru totdeauna ideea de-a mai rămânea călugăr.

Se făcea, în acel vis, că mă văd pornit la un drum ce se afundă în inima unei păduri. Mie, cu căț mergeam, pe atât drumul îmi părea mai nesfârșit.

Mersei așa o bucată de vreme, când, pădurea întunecându-se și mai mult, fusel sil't să mă opresc locului, ne mai știind în cotr'o s'o apuc. Foamea începuse să mă frământa; setea îmi ardea gât-iejul. Noaptea se coborâse, iar din ochii ei picurau lacrimi de mărgăritar. Crivatul ce se deslănțuise cu putere, îmi aruncă o ploaie de săgeți înghetate în

obraz. Urletele lui îmi pătrundeau în auz, ca o mână dumnezească. Fulgi de zăpadă se făceau tot mai mari și mai repezi, iar frigul, ce-și oțelise dinții, mușcă din mine ca un lup sfâmiând dintr'o pradă ce se sbate în zadar să scape.

Nesțind pe unde s'o iau, îmi făcui semnul crucii, și mă lăsuai în plata Domnului.

Pe când stam și mă gândeam ce să fac, lată că, înaintea mea, eși, ca din pământ, un moșneg cu o barbă până în brâu. Eu, cum îl zării, înaintai spre el, și-l întrebai: Hei, Moșule, nu cumva ști, prin apropiere, vre-un adăpost, ca să petrec noaptea asta, căci mor de foame și de frig?

— Cum să nu știu, părinte, îmi răspunse ei; — chiar nu departe de aci, se află unul; — e coliba unui om cu mila lui Dumnezeu. Hai să mergem, că te voi petrece până acolo. Zicându aceste vorbe, plecă cu mine, și după câțva timp ajunserăm în fața unei coșare lipită cu pământ, la a cărei ușă băturăm.

— Cine e? se auzi o voce groasă de bărbat ce venoa dinăuntru.

— Oameni buni, răspuserăm noi.

— Atunci, dacă e așa, intrați și deschizându-și-se, ne aflară în odăle. Omul care ne eșise întru întâmpinare, era roșcovan și ne înbiă să ședem cu vorbe bigeytoare și se apucă să puie masa.

Nu te mai osteni degeaba, omule; îi zisei eu, căci postesc și mă voi mulțumi cu o bucată de pâine și un urecior de apă. — Nu se poate îmi răspunse el, trebale să mănânci, căci eu nu vreau ca pe urmă să zici că ai plecat neopătat din casa mea.

Apoi, bătut de trei ori din palme și, ca prin minune! în fața noastră se ivi, așterșute gata și încărcată cu bucate, o masă împărătească. De vrând, ba nevrând fuserăm siliti să ne așezăm dinaintea ei.

Omul cel roșcovan luă apoi mai multe păsări ce se aflau spăsoșate prin coiturile odălei și după ce le lăfșase în frigărui, le vătă în foc. Grăsimea după ele topindu-se începu să sfârșale, răspândind un miros plăcut, mai

cu seamă pentru un om fământ.

Păsările, după ce se rumeniră, fură aduse de om pe masă.

— Poțtim ia și dumceata din ele, mă îndemnă el.

— Nu mulțumesc fi răspunsei eu nu ți-am spus odată că postesc? Vrei să mă bagi în păcate? Doară că nu voi mânca cu deasila și mă împotrivesc, cât putui, ispitei... Dar foamea nu voia să ție socoteală de nici o lege... și

începui să mănânc. De cum însă imbucai din bieteale păsări, se tăcu o larmă mare și mă pomenii că, de sus cade un trăznet ceresc și că, din raza lui, se desprinde un inger care îmi zice: Biestemat să fi că ai căzut în ispită; tu ești nevrednic să servești de aci înainte pe Comnul... Iar după aceea, picri.

Mari limbi de flacări coprînse, se însă coliba și groaza îmi fu cumplică când le văzui că se schimbă în balauri cu aripi, în caracatițe, în broaște uriașe și că, toată această oaste a Iadului vrea să se arunce asupra me.

A doua zi, când mă deșteptai îmi dădui seama că, tot ce crezusem că văd și că mi se întâmpla, nu fusese de cât un vis, dar mă simți nevrednic să mai rămân la călugărie.

Și iată pentru ce m'am întors printre oameni. Cât timp lăcomiile trupești vorbesc încă într'un suflet nimeni dragul meu, să nu se ducă la mănăstire.

Petre Bardă

PALATUL

*Palatul vechiu cu negrele-i balcoane,
Azi turnurile-și 'nalță 'negurate,
Ca două brațe rupte, sfărâmate
De vijelia unor vremi dușmane*

*Nici, șgomote, nici cânturi fredonate,
N'auzi în golu-i plin de vechi icoane,
Nici chipuri de fantome diafane
Nu vezi șapard 'n noaptea fermecată*

*Ades în golu-i care te 'nșioară
Un liliac orbit de lună zboară:
— O amintire'n sufletul pustiu,*

*În lumea noastră schimbă totul anii,
Din om țărână și din palat sicriu
În care dorm de veacuri castelanii,*

Ioan Totu

INSEMNAȚII DE RASBOIU

SUFLET DE FATĂ

Am sosit la un prânz cu soare mult și multă veselie. Mic cu mare caise să ne primească. Am oprit în parca de miază-noapte a satului. A trecut bat. I în avâmposturi și celelalte bat, sau fărâmițat pe la case de găzduire. Cei însărcinați cu „adăpostirea“ își făcuse de cu vreme datoria, căci puteai recunoaște munca lor după scrisul cu creta albă pe porți sau pe zăplazurile înalte.

Pe o poartă:

Compania I.

La alta:

Comp. II, Secția I.

La o poartă de casă mare: „...pentru d. căpitan“ sau „locuința d-lui colonel.“

Pe mine m-au pierdut din vedere și în zadar am colindat și am cercetat și am numărat toate porțile să vedem unde îmi este dată găzduirea, căci cecece creăm eu adică „Secția III, Comp. VI“ nu căteam nicieri. Un ceas de cercetări dezamăgitoare. În sfârșit, la o poartă citose: Secția II, Comp. VI, iar la casa de alături: „Secția IV, Comp. VI“ dar poartă mult așteptată cu „Secția III...“ nici unde. Și ca un „năpristan“ hotărât să-mi găsească poartă mea și nu a altei secții mă așezasem între cele două case cu S. II și S. IV așteptând. Ce? Nici eu nu știam.

Ostașii mei oboșiți mă priveau mirați. În sfârșit unul îndrăzni:

— Da las'odată d-le sergent, nu-ți bate capul cu greșala leneșilor cece, ci ne-om așeza și noi în înfăta casei ce ne-o veni la îndemână.

Zis și făcut. În dreapta o clădire îmi atrase băgarea de seamă: erau casele primarului. Îmi luai oamenii în două comenzi scurte și le dădui și lor în sfârșit loc de odihnă. Pe noua poartă am scris cu creta de denă color mare. f. mare: Secția III C. VI și toți răvneau la palatul meu.

Am făcut o plimbare pe sus, apoi am coborât în curte. M'am spălat cu apă de la cisternă și rămasem purcă. Am îndrăznit să cer vecinei de peste gard care să-mi măsura lățimea apeteilor

mele mari, un ștergar. Într-o clipă mi l-a și întins pe deasupra gardului. L-am mulțumit frumos, am mai schimbât două trei vorbe și ne-am despărțit făgăduindu-i că la masa de seară voi fi poftitul d-voastră.

Am urecat în cerdac, apoi în odaia de mâncare unde am găsit cu primarul, un om înalt cât un munte și cu o aluniță pe obrazul drept și tot în casă „Anișoara“ fata d-lui m'a ocărât cum se cade tocii... și la mine (adică la d-ei) se găsea din mila Domnului un ștergar și de-am avut nevoie de ce nu i-am cerut căci nu era mare osteneală pentru un lucru așa de neînsemnat. Și că de ce să-i cer vecinii care e așa și pe dincolo. O! de-ași fi avut vătă în urechi i-ași fi auzit glasul numai ca un zuzet de bondar.

Am luat masa cu toți și când zic cu „toți“ se înțelege: Primarul, nevastia. Anișoara, mititeii lui, și secția mea fără lipsuri și încă vreo câțiva oameni de sat.

S-a bătut și s-a închinat în sănătatea României Mari.

Anișoara, a ciocnit cu mine un pahar și mai inserat când a vrut să-mi arate numai mie livada și căpările prinse de troscot și țarbă de când frații și flăcăii s'au dus la „italieni“ de tristețe și durere mare a plâns cu capul rezimat de umarul meu drept.

Cina, am luat-o acolo unde am fost poftit de ou zi. Anișoara, m-a așteptat la geam și s'a bucurat și a început a bate din palme când a văzut că nu mă pricep să deschid poartă de fier. În noapte, mi se pare că pe furie am mai colindat cu dânsa livada, ca să-mi arăte, cum rumenește luna, merișul și încăreții de rod.

A doua zi am făcut pe un deal mic încercări de luptă. După amiază, ca de sărbătoare au început să se strângă în curtea primarului neveste și fete tinere, îmbrăcate-n port frumos, ostași de-al noștri cu flori înfipte în mânănelu la piept și capelă și nelipsit a fost și Marinică țigănu care ținea morții cu dibla lui să-și arate talentul.

Citeam un răvas de scaală. Anișoara, m-a luat cu de-așila afară, să jucăm împreună ca să facă în voie vecinichii. Pe vrute, pe nevrute, am eșit și-am jucat amândoi. Dintâi am rămas mirat, căci se strânsese lume ca la urs. A fost destul să se audă struna lui „Marinică“ și domol, domol să s'achiegate o horă mândră. S-au prins flăcăii noștri, pe urmă o nevastă două, o fată două, trei... apoi cu toate. După „domol“ firește! Hora an-copot „vârșoc“! Nu se lăsau ostașii-n strigături de joc dar mai prejos nici fiucele din Țara Citului.

Ostent mă trăseseam într'un unghier, în uliță trecu o funeală. Își petrecu ochii la hora noastră apoi oftând lăsă capul în pământ. Lacrimi îi străluciau în ochi.

Una roși lângă mine:

— A lui Varatec... I-a murit bărbatul în război. Hora mă prinse iar și după amiaza a trecut repede, repede, ca un vis în care abia îți înmoi inima!..

Seara, altă lună, altă livadă și cu altă „Anișoară“... Vecina îmi purta sămbetele și până n-a vrut să-mi arate și ea rostul gospodăriei sale nu s'a lăsat și-un miez de noapte l-am pierdut în străngerile ei de văduvioară tânără și pătimise și-am nitat de casa și războiu în vraja sărutărilor și fierbinții.

A doua zi, de dimineață, Anișoara, avea ochii roșii de plâns și nesomn. Întrarea la un prânz în avâmposturi. Mi-a dat un ștergar înflorat, să am la nevoie, ceva dulciuri și poza ei, și la plecare mi-a întins fruntea s'o sărut „părintește“. M'am simțit în clipă aceea atât de înovat, atât de mic, atât de nevrednic în cât văzând chipul ei ca marmura, ochii aceluș rugător, muștrători m-a podidit lacrimile și ca un nebun am sărutat-o setos pe buzele miciute și moi.

Nevrednic ce-am fost! O fată care mi s-a dat cu toată inima și curată, cu tot dorul unei iubiri înfrigurate și peste care trec eu atâta apăsătoare; ca nici odată să-mi tenu în clipa aceea cum rămân.

care rupe din inima mea de rău-țâcios..

Am privit-o în tăcere, cuprins de o milă frățească, cerută de iu. pre-urări poate, am sărutat-o în umbra porții dulcea, mult, mult și am plecat. Vecina, mila fluturat o batistă din fereastra casei ei, iar Anișoarei i-am simțit până departe privirea umedă și plină de tristețe..

De două zile sunt în avantposuri. Ne-am rânduiește batalionul pe câteva culmi despădurite lăsând în urmă satul în care am petrecut noaptea clipe dulci. O pădure din partea de miază noapte a fost îndărătă cu rețele de sârme. „Chiu-lungul” după o vâlcea face „semnalizarea” cu alt sergent așezat la o denărtare bunicească.

Omenii foiesc încoace și în colo pe lângă linia de corturi, alții mai săpă șențulețul de scurgere în preajma bordeiașului, alții cu ploștele legate cu sfoara lor de un deget o pornesc după apă rece și limpede ca sticla.

O dimineată tristă. Am paza rețelelor de sârma din pădure. Un cer înjunecat își desenează zdreanța norilor ploioși. Aerul e umed, un frig se strecoară în madulare. Mi-am scos capul din ușa cortului și citesc și mă gândesc pe jumătate. Am în față o carte „Copiii Mureșului” de Niculescu-Novaci. Versuri bine simțite, bine alcătuite, și-n citirea lor inimă pare rău că sunt aproape de Olt și nu-s mai aproape de Mureș..

Alături, în corțul ofițeresc: sub

locotenentul Popescu vorbește eu multă vreme despre „socialism” iar Negreanu cască de se dărăna maulul..

Dela Postul nr. 3 o santinată mă vestește.. „Audi, n-audi..” e grozav..

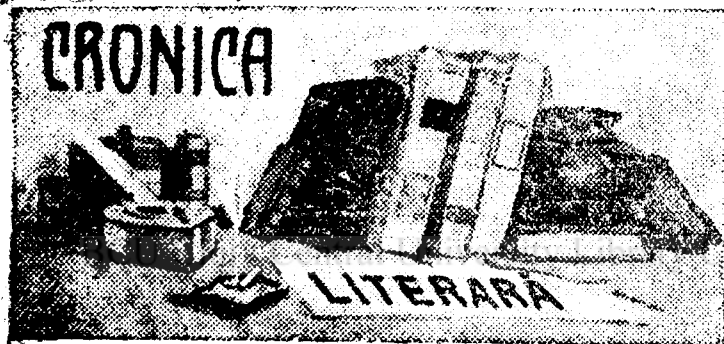
— „Un foc de armă.. miezul nopții.. cineva a vrut să se furișeze printre rețele a înemerit-o locul meu drept în mîna e o iacă..” Inimă pare rău, să trăiești.. spioana.. dar n-avea de cât merinde.. dacă la cineva poate.

Mă duc repede: ..

— Anișoara!..

M-am prăbușit grămadă peste trupul ei însângerat!..

Cesar Pruteanu

ZALE ROȘII

Sonete și pantume

de Cridim

Literatura unei țări în care războiul a bătut cu furie, a lăsat urme glorioase, se resimte totdeauna, capătă chiar o culoare specifică.

Epopea unui neam trebuie scrisă, nevoi imperioase o cer, și capitolele marelui epopei se formează versurile și proza scriitorilor ce se inspiră dela ea. La noi, poetii sunt chemați să cânte mărirea celui mai în cercat popor, celui mai glorios neam. Vom avea o supra producție literară, așa numită literatură de război, și vom putea alege în voce, selecționa, păstrând pentru nemurire ce va fi mai ales.

Volumul poetului Cridim e inspirat în întregime de ma-

rea noastră tragedie, războiul nostru, și conține pagini de un lirism înălțător și frumoasă inspirație. Versul său e simplu, nemestecugit, dar cald și plin de avânt.

— Să strălucească 'n soare
Superbele trofee!
Să vezi triumfătoare
A noastră epopee!"

Imagini frumoase, evocatoare în fiecare vers:

„Să strălucească 'n noapte
Oglinzi de mii de sîmți"

sau

„In frunzele superb însângerate
En văd icoana ostilor plecate:
Nu-e război? Nu plîng aiutea
mame?"

Peste tot un val de optimism patriotic, de înaltă și demnă încredere în biruință.

Superioritatea versurilor constă tocmai în discreta expunere a acelei puternice patriotisme. Nu întâlnim în versurile d. Cridim acel patriotism etim și rece, al discursurilor demagogice. Un volum patriotic — dacă vreti — dar cu nota patriotică foarte discretă exprimată cu îndemănare plasată printre versuri de cea mai pură poezie și fericită inspirație.

Zale Roșii, un volum din ciclul marelui epopei, singurul care poate fi luat în seamă până acum.

Sizys

MAURICE MAETERLINCK

Compania Bulandra: Monna Vanna, piesă în 3 acte de M. Maeterlinck, tradusă de A. de Hertz

Din nou compania dramatică Bulandra reprezintă o operă din domeniul pur al literaturii, căci **Monna Vanna**, este poate cea mai literară din operele dramatice ale poetului belgian, **Maurice Maeterlinck**.

Succesul obținut este bine meritat, și se adaugă la lanțul succesorilor cu care ne-a obținut această companie particulară... ne pare rău că încă nu i-a venit rândul literaturii noastre dramatice, compania Bulandra ar fi știut cum s'o prezinte!

* * *

Maurice Maeterlinck, filozoful poeziei moderne, a cărei concepție asupra vieții o cunoaștem din minunata sa „**Înțelepciunea și destinul**”, din care aflăm de încrederea ce are în educația voinței, care singură determină viața morală a unui îns, conducând totdeauna la înțelepciune; ale cărei minunțioase și vaste studii în viața albinelor, ne-au nădit aproape în opera sa dramatică, apare în împreună lumină a geniului său, evidențiază mai mult calitățile sale de poet și gânditor profund.

Toată opera sa dramatică, puternică de atinge culmile tragediei, mai toată e înveșită într'un val senin, împletit din misticism și poezie aleasă!

Ceea ce a realizat **Maeterlinck** în opera sa dramatică se

apropie mult de opera gigantului Shakespeare. Aceiaș profundă gândire, aceeaș concepție înaltă, aceeaș puternică exprimare, aceeaș fantezie feerică! În dramele sale cele mai puternice, cele mai vizușos scrise, ca și în feeriile sale, **Maurice Maeterlinck** rămâne un gânditor ales, un poet subtil, cu multă imaginație feerică. Și totul exprimat într'o formă de-o simplitate uimitoare. **Reciții Peleas et Mélisande, L'intruse, Intérieur**, vă va minuna simplitatea formei, vă va mișca profunzimea gândirii, și a cel misterios tragic al inconștientului, ce există în toate.

În opera sa, ca și în Shakespeare, imaginația joacă considerabil rol, și totuș în tragediile sale — chiar în feerii — caracterele sunt bine studiate, și motivările psihologice în amănunt redată, sufletul emițând se scormoniș până în adânc. Toate dramele sale se înfățișează prin această calitate: redarea caracterelor, că: mai fidelă, mai aproape de real, și bine evidențiată. Chiar când intervine misterul supranaturalului, personajele păstrează marea calitate de om.

Asa găsim pe **Maeterlinck** în „**L'oiseau bleu**” — cea mai poetică feerie — ca și în „**Maria Magdalena**” cea mai mistică din operele sale.

Personajele nu sunt simule

păpuși, puse să vorbească de un autor dibaci și de talent, personajele trăiesc viața lor sufletească așa cum e natural să o trăiască, cum situația logică a acțiunii o cere.

Monna Vanna, cuprinde toate aceste remarcabile calități ale marelui autor.

În primul rând, o analiză psihologică a sentimentelor ce pune în mișcare personajele tragediei, făcută cu rară măiestrie, cu mult spirit de observație și analiză. Nici o frază, nici un gest nu rămâne nemotivat psihologiceste; să nu se uite că **Monna Vanna** are cel mai romantice fond.

Finul psiholog, poetul gândirei, a știut să inprime acestei opere esențialmente romantice, o marcă de profundă analiză psihologică, ce ti dă impresia celui mai pur naturalism.

Stilul luminos și clar, fără a fi obscur, cu o abundență de calități literare de neînchipuit. Poetul a completat pe psiholog, și **Monna Vanna**, e o perlă a literaturii universale. Fraza e curgătoare, limpede ca un izvor, literară.

Vorbeste **Monna Vanna**: „**Barbații... au totdeauna în privire, derânț ce nu ne lasă să le spunem că-l iubim, și că am vrea să știm ce se petrece în sufletul lor. Și în ochii tăi văd o dorință; dar nu e aceeaș; nu mă îndepărtează, nu mă îngrozește... am simțit du-**

mai decât că te cunoaște, fără să te fi văzut vreodată...") sau „am fost fericită.

*) Monna Vanna, piesă în 3 acte. Fasquelle editor, Paris.

atât cât poți fi, când ai renunțat la viziunile apropiate nebune, cari par că nu sunt facute pentru viața noastră emenescă...

O femeie vorbește astfel, o femeie din alt secol, un secol romantic într-o țară și mai romantică.

Ce literară frază, ce poetic exprimată, și fiecare replică e la fel. Cele trei acte ale acestei puternice tragedii, chiar la noi unde nu avem un public îndejuns pregătit, sunt ascultate cu o liniște religioasă, liniștea ce ți-o însuflă frumosul totdeauna.

Interpretarea de care s'a bucurat Monna Vanna excelentă.

Marioara Voiculescu — ori-

ce s'ar zice, marea noastră Marioara Voiculescu — a făcut una din cele mai artistice creații din întreaga sa carieră. A imprimat totuși toate caldura comunicativității său talent, alături de un studiu minuțios și inteligent condus, realizând o interpretare ideală, de o reală valoare. Temperamentul său puternic a fost pus la contribuție, dar a fost abil și cu artă ținut în frâu acolo unde trebuia. Iată marile merite ale interpretării și izvorul marelui său succes.

Tony Buțandru, în notă ca în todeauna, frumos și cald.

N. Buțandru, alături de frațele său, un mare talent, a făcut din rolul său o creație desăvârșită.

O. Brădescu, demn și impresionant.

O montare strălucită, artistică și detaliat compusă, a completat cadrul și succesul meritat, al acestei reușite reprezentări. V. P.

6. ARITMOGRIF

de Toby van Green

- Torino
- Omaibus
- Baron
- Yost
- Vals
- Amar
- Nord
- Gangur
- Rinul
- Egee
- Șchimos
- Nu

7. ARITMOGRIF

de Armand-Narcis

- Amvon
- Ramna
- Măgar
- Abrac
- Nogai
- Dumas

Armand — Narcis

8. ȘARADĂ

de P. Drăgoescu

IN-DIG-O

9. JOC IN LITERA E.

de St. Vasiliu

- 1— 2 Barbu Delavrancea
- 2—12 Afganistan
- 12—11 Neva
- 11—10 Albania
- 10— 9 Avar
- 9— 8 Riga
- 1— 3 Băltătești
- 3— 4 Ioan
- 4— 5 Nicolae
- 5— 6 Elena
- 6— 7 Amar
- 7— 8 Rama

10. JOC ARITMETIC

de Bacher Samuel

16	3	5	10
1	14	12	7
15	4	6	9
2	13	11	8

11. ARITMOGRIF

de V. S. Ștefăntescu

Sirup
Trico
Eșculap

RUBRICA JOCURILOR

SERIA VII-a

SOLUTII

1. JOC IN PUNCTE

de Icsialad

- 10 Alexandri
- 16 Alina
- 17 Esca
- 18 Sorbu
- Nico
- Rehan
- Lyn
- Col
- Am
- Dun
- 19 Ioan

2. JOC IN LINII

de Marincu Efstate

Z	E	E	E
---	---	---	---

3. ȘARADĂ

de Calancea M. Ioan
CER — DAC

4. ARITMOGRIF

de Antonescu-Râmnic
Pietrar
Ea
Tudor
Re
Ulcioras
Petru Rareș

5. DUBLU TRAPEZ

de I. Scărlătescu

ANIT
NARO
IRIS
TOSCAN
AMANA
NANI
ANIN

Laringe Stelian - Popescu
Isis
Adanac
Nicu

12. ȘARADĂ

de Cleo Polizu

CĂRN-Ă-ȚAR

13. ARITMOGRIF

de St. Vasiliu

A T
S U R A
A U G U S T
T R U F I A
A S I A
Ț A

14. METAGRAMĂ

de V. S. Ștefanescu

Coar
Hotar
Notar
Rotar
Portar

15. ȘARADĂ

de Sig. Caro

VEST-A

16. PALINDROM

de St. Vasiliu

AVIS-SIVA

DEȘLEGARI

Au dezlegat:

No. 1 Palju Gr. Petre.
No. 2 Maria G. Dumitrescu.
Ionel I. Popescu-T. Jiu, Nițescu Alexandru T. Jiu, T. R. Tănase Jigălia, N. Grigoriu, Dora Stănculescu Balș, M. Deja Prut Sivita, Tache Berbeciu C. de Argeș, A. Stoeneșcu.

No. 3 Palju Gr. Petre, Nițescu Alexandru T. Jiu, Ioan O. Savu, Elenuta D. Tabacu R. Sărat, N. Grigoriu, Ionel Sinaer, Marioara I. Vasiliu.

No. 4 Nițescu Alexandru T. Jiu, Armand Narcis, Marioara I. Vasiliu.

No. 6 Palju Gr. Petre, d-ra Ileana A. Levy, Nițescu Alexandru T. Jiu.

No. 7 Palju Gr. Petre, d-ra Ileana A. Levy.

No. 8 Palju Gr. Petre, d-ra Ileana A. Levy, Nițescu Alexandru T. Jiu, Armand Narcis, Ioan O. Savu, Marioara I. Vasiliu.

No. 10 D. Chiriac Brăila, Nina Tecuci, Marioara I. Vasiliu.

No. 11 Maria G. Dumitrescu, Palju Gr. Petre, Isac P. Cleveu Focșani, d-ra Ileana A. Levy, Nițescu Alexandru T. Jiu, Nina Tecuci, Titus Remi Șahan Botoșani, Elenuta D. Tabacu R. Sărat, d-ra Elicabeta cpt. Iov Pitești, Marioara I. Vasiliu.

No. 13 Palju Gr. Petre

No. 14 Maria G. Dumitrescu, Palju Gr. Petre

No. 15 Maria G. Dumitrescu, Palju Gr. Petre.

No. 16 Maria G. Dumitrescu, Palju Gr. Petre.

Iar d-na Maria Claudia Mavr a dezlegat toate jocurile afară de cel dela No. 1 și elevul Spathy R toate jocurile afară de cele dela N-roze 1 și 9.

